

مروری بر اهداف کمی تحقیقات در ساختار

مقدمه:

تردیدی نیست که علم، فرهنگ و سیاست، اموری به هم وابسته‌اند و بروز تحولات در هر یک از این حوزه‌ها نمی‌تواند بدون ایجاد تحولاتی هماهنگ در دیگر حوزه‌ها تحقق یافته و پایدار بماند. شاید در هیچ دوره دیگری از تاریخ بشر، تحولاتی که در زمینه علم و تکنولوژی رخ داده، تا بدین پایه قادر به اثرگذاری بر سایر حوزه‌ها نبوده‌اند. امروزه شکاف عمیق و روزافزونی که بین سطح زندگی مردم در کشورهای پیشرفته صنعتی از یک سو و مردم کشورهای توسعه نیافته از سوی دیگر وجود دارد، اساساً ناشی از فاصله علمی و فنی بین آنهاست. توزیع ناعادلانه ثروت در جهانی که به طور درناکی میان دارا و ندار تقسیم شده است، ناشی از توزیع ناعادلانه علم و تکنولوژی بین آنهاست و واقعیت تکان دهنده آن است که شکاف عظیمی که نادان را از دانا جدا می‌کند، بسی عمیق‌تر از فاصله فقیر و غنی است.

در سال‌های اخیر، شناسایی، تقویت و به کارگیری منابع علمی در هر کشور از عمده‌ترین وظیفه مسئولان و برنامه‌ریزان کشورها محسوب می‌گردند. در سال‌های اخیر، رئیس جمهور آمریکا حدود ۲۰۰ تن از برجسته‌ترین دانشمندان آمریکا را به رهبری مشاور خود «الگور» مسئول طراحی استراتژی علمی آمریکا نموده و آنها را به شورای امنیت ملی آمریکا وابسته نموده است. بدین معنا علم و تکنولوژی یکی از محورهای کلیدی در امنیت ملی کشورها محسوب می‌گردد. از سوی دیگر کشورهای وابسته به جامعه اروپا و سایر کشورها از قبیل کانادا و ژاپن، استراتژی علمی و تکنولوژیکی درازمدت خود را با به کارگیری زبده‌ترین نیروهای علمی، تهیه و طراحی نموده و در بعضی موارد، این برنامه‌ها را اعلام نموده‌اند.

در این مقاله سعی شده هدف‌های کمی بخش تحقیقات طی برنامه‌های اول و دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مورد مطالعه قرارگیرد و عملکرد آن باهدف‌های عنوان شده مورد ارزیابی قرار دهد و در خاتمه اعتبارات مورد نیاز تحقیقاتی را در کل کشور و نیز برای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی منطبق با برنامه دوم در سال ۱۳۷۷ پیش‌بینی و پیشنهاد نماید.

۲- مروری بر هدف‌های کمی بخش تحقیقات در

برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

در برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تقویت و اشاعه روح بررسی و پژوهش و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی و فنی و فرهنگی و نیز بهبود شاخص‌های کمی و کیفی بخش تحقیقات مورد تاکید قرار گرفته است. اهداف کمی بخش تحقیقات در این برنامه^۱ عبارت بودند از:

- ۱- افزایش اعتبارات تحقیقاتی به ۰/۶ درصد از تولید ناخالص داخلی
 - ۲- تأمین ۶۰ درصد از هزینه‌های تحقیقاتی از محل بودجه عمومی دولت و ۴۰ درصد از سایر منابع
 - ۳- افزایش تعداد محققان به طوری که در سال ۷۲ این نسبت به ۲۵۰ نفر در هر میلیون نفر برسد.
- جدول شماره ۱ اعتبارات پرداختی تحقیقاتی کل کشور را از محل بودجه عمومی دولت طی سال‌های برنامه اول توسعه نشان می‌دهد^۲:

جدول ۱. اعتبارات تحقیقاتی پرداختی طی سال‌های برنامه اول توسعه (ارقام به میلیون ریال)

سال	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
برنامه تحقیقاتی	۵۲۸۳۸	۱۰۴۵۵۸	۱۳۳۴۳۱	۱۸۶۴۲۱	۳۹۳۶۷۵
جمع کل	۲۲۸۲	۳۱۹۸	۶۵۹۸	۱۳۵۱۹	۱۲۸۲۷
عمومی و دفاع ملی	۱۱۰۰۶	۲۵۶۱۰	۳۵۹۸۲	۵۵۱۹۶	۱۲۶۰۸۲
اجتماعی	۴۱۵۵۰	۷۵۷۵۰	۹۰۸۵۱	۱۱۷۷۰۶	۲۵۴۷۶۶
اقتصادی					

جدول شماره ۲ نسبت هزینه‌های تحقیقاتی به تولید ناخالص داخلی را طی سال‌های فوق نشان می‌دهد

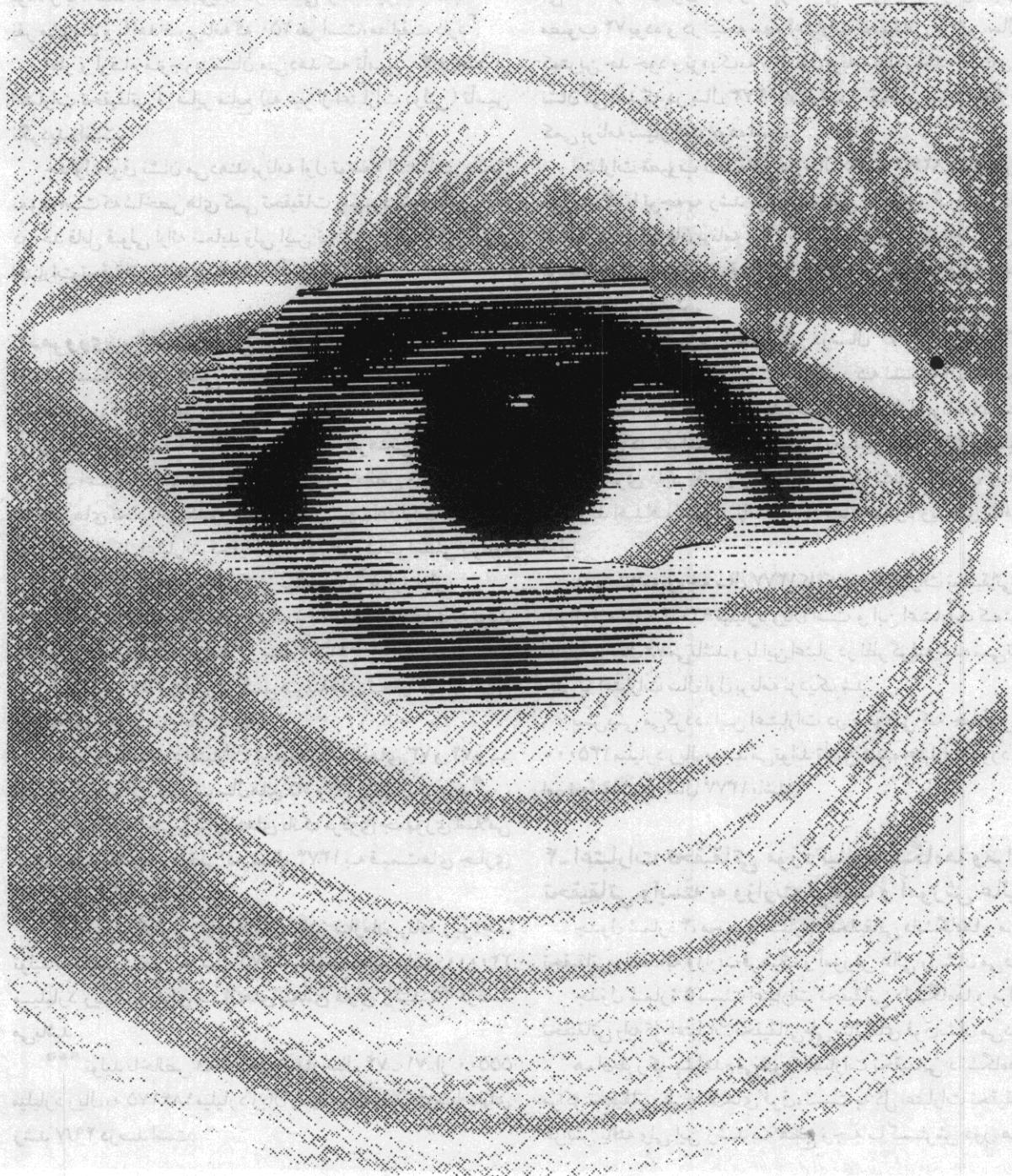
جدول فوق نشان می‌دهد که اعتبارات تحقیقاتی، به رقم عنوان شده در پایان برنامه یعنی ۰/۶ درصد از تولید ناخالص داخلی نرسیده است.

۱۳۳۷	۱۳۳۸	۱۳۳۹	۱۳۴۰	۱۳۴۱	۱۳۴۲
۱۳۳۷	۱۳۳۸	۱۳۳۹	۱۳۴۰	۱۳۴۱	۱۳۴۲

برنامه ریزی کشور و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود آن

دکتر فتح‌الله مضرزاده

مشاور پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی

جدول ۲. نسبت اعتبارات تحقیقاتی به تولید ناخالص داخلی (ارقام به میلیون ریال)

عنوان	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
هزینه‌های تحقیقاتی (از بودجه عمومی)	۵۴۸۳۸	۱۰۴۵۵۸	۱۳۳۴۳۰	۱۸۶۴۲۱	۳۱۳۶۷۵
نسبت به تولید ناخالص داخلی (درصد)	۰/۲۰	۰/۳۲	۰/۳۱	۰/۳۴	۰/۴۲

**** اعتبار پیشنهادی در بخشنامه بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور.

در این جدول سعی گردیده است، با توجه به عملکرد و نیز سهم تولید ناخالص داخلی اعتبارات تحقیقاتی مورد نیاز برای سال‌های ۷۷ و ۷۸ پیش‌بینی شود. اعتبارات عنوان شده در جدول فوق فقط مربوط به اعتباراتی است که از بودجه عمومی کشور تأمین گردیده است.

بر اساس گزارش بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۷۴ برابر ۱۸۶۱۷۵ میلیارد ریال است که نسبت به برنامه دوم در همین سال ۳۵/۲ درصد افزایش را نشان می‌دهد. در سال فوق، اعتبارات پرداختی تحقیقات کمتر از اعتبارات مصوب ۷۴ بوده و در نتیجه سهم اعتبارات تحقیقاتی در این سال به کمترین حد خود و نزدیک به سال اول برنامه اول رسیده است و این نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۴ اعتبارات تحقیقاتی نسبت به ارقام کمی برنامه بسیار کمتر بوده است.

اعتبارات مصوب تحقیقاتی در سال ۷۵ به ۸۲۶/۴ میلیارد ریال می‌رسد که با توجه به رشد تولید ناخالص داخلی و گزارش دفتر اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه، نسبت اعتبارات تحقیقاتی به تولید ناخالص داخلی به رقم ۰/۵۱ درصد تصویب نامه هیأت محترم وزیران رسیده است.

اعتبارات مصوب تحقیقاتی در سال ۱۳۷۶ به رقم ۱۱۳۲ میلیارد ریال می‌رسد و پیش‌بینی می‌شود که نسبت آن به تولید ناخالص داخلی به ۰/۴۴ درصد (مصوب سال اول برنامه) برسد و در صورتی که بخواهد به رقم ۰/۵۸ درصد برسد، ۲۶۵۸۷ میلیارد ریال کسری دارد. افزایش این رقم به اعتبارات سال جاری می‌تواند اهداف کمی برنامه دوم را تا حدود زیادی تأمین نماید.

در بخشنامه بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، اعتبارات تحقیقاتی در نظر گرفته شده ۹۴۲/۴ میلیارد ریال است و این اعتبارات کمتر از اعتبارات سال ۷۶ می‌باشد و با این اعتبار در نظر گرفته شده نمی‌توان حتی به اعتبارات سال اول برنامه نزدیک شد.

پیش‌بینی می‌گردد، این اعتبارات در صورتی که حداقل به ۲۳۵۰۰۰ میلیارد ریال برسد می‌تواند تأمین کننده اعتبارات مورد نیاز امر تحقیقات در سال ۱۳۷۷ باشد.

۴- اعتبارات تحقیقاتی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی

جدول شماره ۴، مجموع اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی را نشان می‌دهد. جدول شماره ۵ نسبت اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی را به کل اعتبارات تحقیقاتی طی سال‌های فوق نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی طی سال‌های فوق، نسبت به کل اعتبارات تحقیقاتی افزایش یافته ولی این رشد به هیچ وجه با گسترش دوره‌های

در سال ۱۳۷۲ نسبت محققان به هر یک میلیون نفر ۱۹۹ نفر بوده و با احتساب دانشجویان کارشناسی ارشد، این نسبت به ۳۶۳ نفر می‌رسد و با اهداف برنامه که ۲۵۰ نفر است، مطابقت دارد.^۳ آمار و ارقام موجود نشان می‌دهد که تأمین ۴۰ درصد از اعتبارات تحقیقاتی از سایر منابع (به غیر از اعتبارات دولتی) تأمین نگردیده است.

جداول فوق نشان می‌دهند برنامه اول توسعه اقتصادی سعی نموده است که شاخص‌های کمی تحقیقات را بهبود بخشیده و آن را در حد قابل قبولی ارائه نماید ولی این تلاش در قسمت تأمین اعتبارات تحقیقاتی تا حدی به دست آمده است.

۳- مروری بر اهداف کمی بخش تحقیقات و عملکرد آن در سال‌های طی شده در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، به افزایش درصد اعتبارات تحقیقاتی از تولید ناخالص ملی و بهبود شاخص‌های تحقیقاتی کشور و نیز افزایش سهم اعتبارات تحقیقات دانشگاهی از کل اعتبارات تحقیقاتی به عنوان نکات اصلی برنامه تأکید گردیده است. هدف‌های کمی برنامه دوم^۴ عبارتند از:

- ۱- افزایش سهم هزینه‌های صرف شده در امر تحقیقات به تولید ناخالص داخلی به ۱/۵ درصد در سال ۱۳۷۸
- ۲- تأمین ۵۰ درصد از کل هزینه‌های تحقیقاتی از محل درآمدهای عمومی تا پایان برنامه

جدول ۳، عملکرد اعتبارات تحقیقاتی طی سال‌های ۷۳ و ۷۴ و نیز اعتبارات تحقیقاتی مصوب سال‌های ۷۵ و ۷۶ را نشان می‌دهد.*

* با توجه به آخرین برآوردهای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۷۴ به قیمت‌های جاری ۱۸۶۱۷۵ میلیارد ریال است.

** بر اساس گزارش دفتر اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه، تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۷۵، به قیمت‌های جاری ۲۴۰۰۰۰ میلیارد ریال و برای سال‌های بعدی دارای رشد ۲۵ درصد می‌باشد.

*** تولید ناخالص داخلی طی چهار سال ۷۴ - ۷۱، از ۵۵۵۰۰ میلیارد ریال به ۱۸۶۱۷۵ میلیارد ریال رسیده و به طور متوسط دارای رشد ۴۹/۷ درصد است.

تحصیلات تکمیلی و نیز با توجه به اینکه درصد زیادی از پژوهشگران در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی می‌باشند، متناسب نیست.

جدول ۶، نسبت اعتبارات تحقیقاتی به کل اعتبارات جاری تعدادی از دانشگاه‌های وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی را طی سال‌های ۷۱ تا ۷۶ نشان می‌دهد.

همان‌طور که از جدول فوق نشان داده می‌شود، نسبت اعتبارات تحقیقاتی به کل اعتبارات جاری دانشگاه تهران به عنوان دانشگاه مادر از ۹/۷۲ درصد در سال ۷۴ به ۳/۷۱ درصد در سال ۷۶ و کمتر از حد متوسط کلیه دانشگاه‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌رسد و این در حالی است که دانشگاه فوق، متولی اصلی

دوره‌های تحصیلات تکمیلی می‌باشد. بهترین نسبت فوق در دانشگاه صنعتی شریف است و این نسبت در سایر دانشگاه‌ها بسیار کم است. جدول فوق نشان می‌دهد، در صورتی که نسبت اعتبارات فوق به عنوان یکی از ابزارهای مهم تحقیقاتی و یا مستویان تحصیلات تکمیلی کشور تصحیح نگردد، فارغ‌التحصیلان ما همچنان به عنوان نیروی کار آفرین در کشور کمتر می‌توانند مؤثر واقع گردند.

براین اساس، همان‌گونه که در کلیه بخشنامه‌های بودجه سال‌های اخیر ذکر گردیده، باید نسبت اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها افزایش یابد و این نسبت برای دانشگاه‌های مختلف حداقل ۶ درصد را دارا باشد و برای دانشگاه‌های بزرگ حداقل به ۱۲ درصد برسد.

جدول ۳. خلاصه‌ای از بودجه تحقیقات در برنامه دوم توسعه (ارقام به میلیارد ریال)

عنوان	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸
تولید ناخالص داخلی، قانون برنامه دوم	۱۳۰۹۷۶	۱۳۷۶۱۶	۱۶۱۵۱۲	۱۸۹۹۱۳	۲۲۴۷۷۱	۲۶۵۷۲۳
تولید ناخالص داخلی، گزارش بانک مرکزی* و رشد برنامه	۱۳۰۹۷۶	۱۸۶۱۷۵	۲۱۸۵۰۳	۲۵۶۹۲۵	۳۰۳۶۸۵	۳۵۸۹۵۵
تولید ناخالص داخلی، گزارش اقتصاد کلان سازمان برنامه**	۱۳۰۹۷۶	۱۸۶۱۷۵	۲۴۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰	۴۶۸۷۵۰
تولید ناخالص داخلی با متوسط رشد طی ۷۴ - ۷۱***	۱۳۰۹۷۶	۱۸۶۱۷۵	۲۷۸۷۰۴	۴۱۷۲۱۹	۶۲۴۵۷۰	۹۳۴۹۹۳
اعتبارات تحقیقاتی در برنامه دوم (بدون ردیف‌های متفرقه)	—	۵۵۰	۶۶۲	۷۶۰	۸۷۷	۱۰۳۶
اعتبارات تحقیقات با توجه به تبصره ۸۸ و برنامه دوم	—	۶۰۵	۸۲۴	۱۱۰۱	۱۴۸۳	۱۹۹۳
اعتبارات تحقیقات با توجه به تبصره ۸۸ و گزارش بانک مرکزی	—	۸۱۹	۱۱۱۴	۱۴۹۰	۲۰۰۴	۲۶۹۲
اعتبارات تحقیقات با توجه به تبصره ۸۸ و اقتصاد کلان سازمان برنامه	—	۸۱۹	۱۲۲۴	۱۷۴۰	۲۴۷۵	۳۵۱۵
اعتبارات تحقیقات با توجه به تبصره ۸۸ و رشد متوسط تولید ناخالص داخلی	—	۸۱۹	۱۴۲۱	۲۴۱۹	۴۱۲۲	۷۰۱۲
درصد سهم از تولید ناخالص داخلی	—	۰/۴۴	۰/۵۱	۰/۵۸	۰/۶۶	۰/۷۵
اعتبارات تحقیقاتی (پ. پرداختی، م. مصوب)	۴۰۷	۴۶۷	۸۲۶/۴	۱۱۳۲	۹۴۲/۴	؟
درصد سهم از تولید ناخالص داخلی برآورد بانک مرکزی	۰/۳۱	۰/۲۵	۰/۳۸	۰/۴۴	۰/۳۱	؟

جدول ۴. مجموع اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها و موسسات وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی

اعتبارات کل	پرداختی ۶۹	پرداختی ۷۰	پرداختی ۷۱	پرداختی ۷۲	پرداختی ۷۳	پرداختی ۷۴	پرداختی ۷۵
کل اعتبارات تحقیقاتی	۱۰۴۵۵۸	۱۳۳۴۳۱	۱۸۶۴۲۰	۹۳۶۷۵	۴۰۶۹۶۲	۴۶۷۴۱۶	؟
فرهنگ و آموزش عالی	۱۰۸۸۱	۱۶۴۴۷	۲۵۸۹۹	۶۳۸۵۰	۶۵۸۷۲	۹۴۸۵۱	؟
دانشگاه‌های وابسته	۲۴۲۳	۴۱۷۳	۶۹۴۲	۲۲۲۸۰	۲۰۴۷۱	۳۰۶۰۵	؟
مراکز و ستاد وزارت	۸۴۶۸	۱۲۲۷۴	۱۸۹۵۷	۴۱۵۷۰	۴۵۴۰۱	۶۴۲۴۶	؟

جدول ۵. نسبت اعتبارات تحقیقاتی دانشگاه‌ها و موسسات وابسته به وزارت متبوع

اعتبارات کل	پرداختی ۶۹	پرداختی ۷۰	پرداختی ۷۱	پرداختی ۷۲	پرداختی ۷۳	پرداختی ۷۴	پرداختی ۷۵
کل اعتبارات تحقیقاتی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	؟
فرهنگ و آموزش عالی	۱۰/۴۱	۱۲/۳۳	۱۳/۸۹	۱۶/۲۲	۱۶/۱۹	۲۰/۲۹	؟
دانشگاه‌های وابسته	۲/۳۲	۳/۱۳	۳/۷۲	۵/۶۶	۵/۰۳	۶/۵۵	؟
مراکز و ستاد وزارت	۸/۰۹	۹/۲۰	۱۰/۱۷	۱۰/۵۶	۱۱/۱۶	۱۳/۷۵	؟

جدول ۶. نسبت اعتبارات تحقیقاتی به کل اعتبارات جاری تعدادی از دانشگاه‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی

نام دانشگاه	پرداختی ۷۱	پرداختی ۷۲	پرداختی ۷۳	پرداختی ۷۴	مصوب ۷۵	مصوب ۷۶
تهران	۴/۵۷	۸/۰۲	۸/۵۵	۹/۷۲	۵/۲	۳/۷۱
شهیدبهشتی	۲/۱۵	۴/۳۸	۲/۵۳	۲/۲۰	۳/۲۲	۲/۱۷
بوعلی سینا	۲/۲۰	۲/۶۲	۳/۵۱	۳/۳۵	۲/۵۷	۲/۵۲
شیراز	۳/۰۲	۶/۰۶	۴/۲۱	۷/۸۶	۸/۱۴	۴/۷۸
صنعتی اصفهان	۴/۴۰	۷/۱۸	۴/۶۱	۶/۴۶	۶/۴۶	۵/۳۵
فردوسی	۲/۲۲	۵/۷۳	۲/۵۸	۳/۹۴	۴/۳۹	۲/۵۷
صنعتی شریف	۱۲/۳۰	۱۶/۰۲	۱۳	۱۳/۱۰	۱۴/۶۶	۱۱/۵۲
تهران	۲/۵۷	۵/۹۸	۶/۷۱	۳/۴۹	۳/۵۴	۳/۲۵
شهیدباهنر	۳/۲۵	۱۲/۶۲	۱۳/۰۹	۲/۳۷	۲/۳۹	۲/۳۵
علامه طباطبایی	۱/۵۵	۵/۶۵	۳/۹۰	۱/۲۷	۱/۲۴	۱/۴۰
سیستان و بلوچستان	۱/۰۱	۲/۲۸	۳/۹۰	۱/۲۷	۱/۲۴	۱/۴۰
یزد	۱/۵۸	۲/۶۹	۱/۷۲	۱/۳۵	۱/۲۴	۱/۷۴
تربیت مدرس	۶/۷۶	۸/۸۴	۹/۳۶	۹/۸۰	۱۰/۹۸	۹/۴۷
صنعتی امیرکبیر	۹/۵۷	۱۲/۴۴	۱۰/۳۳	۱۰/۲۲	۱۰/۵۳	۸/۵۸
علم و صنعت	۵/۵۱	۱۱/۳۴	۱۰/۷۱	۱۹/۱۱	۸/۸۲	۷/۳۵
زنجان	۰/۴۵	۱/۶۵	۱/۵۴	۲/۴۱	۲/۲۷	۲/۵۷
جمع کل*	۳/۳۰	۶/۵۱	۵/۳۳	۵/۹۳	۴/۹۱	۲/۵۹

* مربوط به کلبه دانشگاه‌های وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌باشد.

در جدول ۶، نسبت اعتبارات تحقیقاتی به کل اعتبارات جاری کل دانشگاه‌ها ۵/۹۳ درصد در سال ۷۴ و ۴/۵۹ درصد در سال ۷۶ است و این رقم می‌بایستی حداقل به ۱۰ درصد برسد.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نگاهی به اهداف کمی بخش تحقیقات در ساختار برنامه‌ریزی کشور نشان می‌دهد که علیرغم اهمیت تحقیقات، اهداف کمی این بخش در برنامه اول و همچنین در طی سال‌های برنامه دوم تحقق نیافته است. این امر نه تنها حاکی از عدم تحقق اهداف کمی بخش تحقیقات است، بلکه حاکی از عدم توان برنامه‌ریزی در امر خطیری چون تحقیقات در کشور است.

در اهداف برنامه پیش‌بینی شده بود که تا پایان برنامه دوم ۰/۷۵ درصد از بودجه تحقیقات از منابع دولتی و مابقی توسط بخش غیردولتی تأمین و هزینه شود. روند افزایش بودجه تحقیقات نیز از آیین‌نامه اجرایی در تبصره ۸۸ برنامه دوم سال به سال پیش‌بینی گردیده بود و این در حالی است که نه تنها سهم مقرر دولت برای سرمایه‌گذاری در بخش تحقیقات تحقق نیافته است بلکه هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای فعال نمودن بخش غیردولتی و ترغیب این بخش به سرمایه‌گذاری در امر تحقیقات ناکام مانده است. سؤال این است که چگونه برنامه‌ریزان کشور از تأمین و تحقق اهداف ضروری‌ترین بخش توسعه کشور ناموفق بوده‌اند و اگر قرار است که اهداف برنامه‌ریزی شده تحقق پیدا نکند اصولاً برنامه و

برنامه‌ریزی چه معنایی می‌دهد.

از سوی دیگر توزیع بودجه تحقیقات کماکان فاقد اولویت‌بندی و به دور از نیاز و امکانات واقعی بخش‌های اجرایی صورت می‌پذیرد و سهم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و مؤسسات وابسته به آن باید تصحیح و افزایش یابد.

یادداشتها:

- ۱- برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
 - ۲- قوانین و لوائح بودجه کل کشور طی سال‌های ۷۴ - ۷۰
 - ۳- گزارش ملی تحقیقات سال ۱۳۷۲
 - ۴- برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
 - ۵- قوانین بودجه سال‌های ۷۵ و ۷۶ کل کشور
 - ۶- آیین‌نامه اجرایی تبصره ۸۸ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب هیأت محترم وزیران
- * با توجه به اینکه سال ۱۳۷۳ مقدمه‌ای برای برنامه دوم توسعه بوده است، عملکردهای این سال نیز در جداول مربوط آمده است.